

Boštjan KERBLER

Javni prostor za potrebe starejših v velikih večstanovanjskih soseskah v Sloveniji

Časovni okvir projekta: 1. 9. 2020–31. 8. 2023 (36 mesecev)

Akronim: PUSH – Public space for the needs of the elderly in large housing estates in Slovenia

Šifra projekta: J5-2568

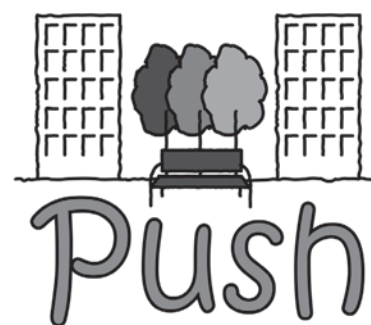
Financiranje projekta

Projekt v celoti financira Javna agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Izhodišča projekta

Problematika staranja prebivalstva je v zadnjem času postala zelo pereča tema na številnih področjih, med drugim tudi na področju bivanja in urejanja prostora. V Sloveniji je to še posebej poudarjeno zaradi dveh značilnosti. 1. Po osamosvojitvi smo izvedli zelo radikalno privatizacijo nekdanjih javnih najemnih stanovanj, zaradi česar imamo visoko lastniško zasedenost stanovanj. Slovenci, starejši od 65 let, so lastniki stanovanj kar v 96-odstotnem deležu, v starostni skupini nad 80 let pa se ta delež celo poveča. 2. V času socializma je bila stanovanjska gradnja usmerjena v gradnjo velikih, zgoščenih večstanovanjskih sosesk. V Sloveniji tako 40 % obstoječe večstanovanjske gradnje tvorijo stavbe, ki so bile zgrajene med letoma 1946 in 1985. Po drugi svetovni vojni je v mestih namreč zaradi hitre industrializacije in posledično urbanizacije kronično primanjkovalo stanovanj. Države Srednje in Vzhodne Evrope so pospešeno gradile delavske soseske, da bi zadovoljile potrebe po stanovanjih ob velikih migracijah podeželskega prebivalstva v mesta, kjer je bilo lažje najti vir zaslužka. Urbanistični načrti so predvidevali, da bodo v teh velikih več-

stanovanjskih soseskah živeli mlajši in zdravi ljudje, njihovim potrebam pa je bil prilagojen tudi javni prostor teh. Ker je za Slovenijo značilna nizka stanovanjska mobilnost in ker so imeli stanovalci po osamosvojitvi možnost, da lahko svoja najemna stanovanja odkupijo, bivajo v velikih večstanovanjskih soseskah večinoma še vedno prvotni stanovalci (prvi naseljenci). Zaradi tega se je starostna struktura v teh večstanovanjskih soseskah precej spremenila – njihovi stanovalci so se namreč postarali, javni prostor pa je še vedno prilagojen mlajšim in zdravim ljudem, kot je bilo načrtovano, ne pa potrebam starejših. S tem se zmanjšuje kakovost bivanja starejših, povečuje se tveganje za njihovo socialno izključenost, zmanjšuje pa se tudi možnost za njihovo aktivno vključevanje v skupnost in lokalno okolje. To je še posebej zaskrbljujoče, ker želijo starejši ljudje čim dalj časa ostati v svojem bivalnem okolju, v katerem bi bili sposobni živeti čim samostojneje in čim kakovostneje, kar potrjujejo številne raziskave. Študije so tudi pokazale, da samostojno življenje starejših ljudi ohranja njihovo zdravje, spodbuja življenjsko zadovoljstvo in povečuje samozavest. To lahko časovno odloži prehod starejših ljudi ustanove, ki ponujajo institucionalno obliko bivanja. Zato je pomembno, da se javni prostor v večstanovanjskih soseskah prilagodi potrebam starejših ljudi, s čimer jim bodo omogočeni dostojno in predvsem kakovostno življenje ter bivanje v lokalni skupnosti in aktivno vključevanje vanjo.

Namen in cilji projekta

Namen projekta je proučiti javni prostor v velikih večstanovanjskih soseskah ter ugotoviti, kakšne potrebe in želje imajo starejši stanovalci glede javnega prostora v teh soseskah.

Glavni cilj je opredeliti ključne elemente javnega prostora v velikih večstanovanjskih soseskah z vidika potreb starejših, da bi lahko ti čim dalj časa ostali polnovredni člani skupnosti in bili kot taki tudi aktivno vključeni v družbeno življenje svojih sosesk.

Specifični cilji so:

- proučiti javni prostor v velikih večstanovanjskih soseskah v Sloveniji in po svetu;
- ugotoviti, kakšne so dejanske potrebe in želje starejših, kako bi lahko javni prostor v velikih stanovanjskih soseskah izboljšali glede na potrebe starejših, kakšna so priporočila strokovnjakov glede tega ipd.;

- za slovenski družbeni prostor opredeliti idealne tipske značilnosti javnega prostora v velikih večstanovanjskih soseskah, ki bi starejšim ljudem omogočale, da ostanejo polnovredni člani stanovanjske skupnosti in so ob tem aktivno vključeni v družbeno življenje svojih sosesk;
- razviti smernice in priporočila, ki bi državi pomagali vzpostaviti javne prostore v že obstoječih velikih večstanovanjskih soseskah (prenova) in tudi prihodnjih (načrtovanje/oblikovanje) ter bi zagotavljali varno, dostojno in kakovostno staranje stanovalcev;
- seznaniti znanstveno, strokovno in širšo javnost z novimi empiričnimi in teoretičnimi dognanji projekta (za skupno sodelovanje in povezovanje v prihodnosti) za lažje razumevanje večplastnosti pojava ter večjo uspešnost pri implementaciji novih praks in politik.

Delovni paketi projekta

1. Analiza stanja, pomena in značilnosti javnega prostora za starejše v velikih večstanovanjskih soseskah v Sloveniji in po svetu.
2. Ugotavljanje potreb, želja, pomankljivosti in morebitnih izboljšav glede javnega prostora za starejše v velikih večstanovanjskih soseskah v Sloveniji.
3. Opredelitev idealnih tipskih značilnosti javnega prostora za starejše v velikih večstanovanjskih soseskah za slovenski družbeni prostor.
4. Priprava strateških smernic in priporočil za vzpostavitev javnih prostorov v velikih večstanovanjskih soseskah z vidika zagotavljanja kakovostnega staranja.
5. Diseminacija novih spoznanj in prenos znanja.
6. Vodenje in koordinacija projekta.

Pomen projekta in njegovih rezultatov

Projekt bo pomemben iz več vidikov, in sicer:

- bo posredno vplival na slovensko gospodarstvo, saj spodbuja finančno vzdržnost, ki je tudi ena od prioritete Slovenije in Evropske unije v splošnem – za potrebe starejših ljudi prilagojen javni prostor velikih stanovanjskih sosesk namreč omogoča, da lahko starejši ljudje čim dalj časa ostanejo v svojih bivalnih okoljih, in odloži prehod v ustanove, ki omogočajo institucionalno obliko bivanja, ki je za državo ena od najdražjih oblik bivanja za starejše;
- z rezultati bo ustvaril številne možnosti za razvoj družbene infrastrukture in oblikovanje zaposlitev, ki bi bila usmerjena v prilagajanje javnega prostora za potrebe starejših v velikih večstanovanjskih soseskah, kar je v skladu s cilji Lizbonske strategije;
- z rezultati bo vplival na prenavo obstoječih javnih prostorov in oblikovanje novih v velikih večstanovanjskih soseskah po »meri starejših stanovalcev«, s tem pa na izboljšanje kakovosti življenja in bivanja starejših v Sloveniji (ki bodo po projekcijah predstavljali čedalje večji delež celotne slovenske populacije);
- v okviru rezultatov bodo navedeni strokovna priporočila in smernice za vzpostavitev javnih prostorov v velikih večstanovanjskih soseskah, ki bi zagotavljali kakovostno staranje stanovalcev, in sicer v slovenskem in tudi v širšem evropskem kontekstu;
- v okviru rezultatov in pridobljenega znanja bodo za slovenski družbeni prostor opredeljene (idealne tipske) značilnosti jav-

nega prostora za starejše v velikih večstanovanjskih soseskah, kar bo še posebej relevantno in uporabno za nadaljnje raziskovanje, odločevalce in snovalce politik na lokalni in nacionalni ravni;

- z rezultati bo pripomogel k osveščanju in informiranju o pomenu vzpostavljanja javnih prostorov v velikih večstanovanjskih soseskah z vidika zagotavljanja kakovostnega staranja, in sicer 1. pri vseh akterjih s področja načrtovanja prostora in stanovanjske oskrbe in 2. pri starejših stanovalcih stanovanjskih sosesk, kar bo okrepilo njihovo odgovornost za prenavo, večje vključevanje v življenje skupnosti ter občutek pripadnosti določeni stanovanjski soseski in mestu;
- v okviru rezultatov bodo pridobljeni nova spoznanja in ugotovitve, ki bodo potencialno uporabni tudi za sociologijo, psihologijo, socialno delo in socialno gerontologijo na področju ukvarjanja s starejšimi ljudmi, njihovega vsakdanjega življenja in bivalnih potreb;
- zapolnil bo podatkovno vrzel v slovenskem raziskovalnem prostoru na področju staranja in javnih prostorov v velikih večstanovanjskih soseskah, kar je posebej pomembno za raziskovalno, akademsko in strokovno sfero.

Partnerji v projektu in člani projektne skupine

Pri projektu sodelujeta slovenski raziskovalni organizaciji, in sicer Urbaništvni inštitut Republike Slovenije, ki je vodilni partner projekta, in Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani (Center za proučevanje družbene blaginje).

Vodja projekta je izr. prof. dr. Boštjan Kerbler, strokovno-raziskovalni svetnik

na Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije, drugi člani projektne skupine pa so:

- dr. Richard Sendi, znanstveni svetnik (Urbanistični inštitut Republike Slovenije),
- dr. Barbara Goličnik Marušič, znanstvena svetnica (Urbanistični inštitut Republike Slovenije),
- izr. prof. dr. Maša Filipovič Hrast, višja znanstvena sodelavka (Fakulteta za družbene vede),
- izr. prof. dr. Srna Mandič, znanstvena svetnica (Fakulteta za družbene vede),
- prof. dr. Valentina Hlebec, znanstvena svetnica (Fakulteta za družbene vede),
- mag. Maja Jančič, raziskovalka (Fakulteta za družbene vede).

.....
Izr. prof. dr. Boštjan Kerbler
Urbanistični inštitut Republike Slovenije,
Ljubljana
E-pošta: bostjan.kerbler@uirs.si

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

arrs

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE